

Motion till riksdagen 2025/26:3086

av **Markus Wiechel och Alexander Christiansson (båda SD)**

Förtroendevaldas rätt och möjlighet till närvaro

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheten att enklare entlediga ledamöter som struntar i sina åtaganden, och detta tillkännager riksdagen för riksdagsstyrelsen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över en harmonisering av Sveriges kommunfullmäktigesammanträden till måndagar och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över ett system där alla partier med representation i en folkvald församling också bör ges närvarorätt i dess nämnder, utskott och styrelser och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över partitillsatta positioner i primär- och sekundärkommuner i syfte att göra dessa till partimandat och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda om revisorer som granskar politiker ska tillsättas av andra än politiker och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Åtgärder mot skolkande förtroendevalda

I Sverige är vi lyckligt lottade som har en förhållandevis väl fungerande representativ demokrati, och demokratin ses för de flesta medborgare som en självklarhet. Att upprätthålla förtroendet för demokratin ligger på hela samhället och då inte minst på våra förtroendevalda, som fått ett av de finaste uppdragen man kan få – att företräda sina väljare i viktiga beslut. Även om merparten av de folkvalda riksdagsledamöterna sköter sina åtaganden alternativt har godtagbara skäl vid frånvaro, så som sjukdom, föräldraledighet eller internationella uppdrag, finns det undantag: Förtroendevalda som inte tar sitt uppdrag på allvar och som till följd av det har en mycket hög frånvaro trots att de saknar andra uppdrag. Detta är oacceptabelt och kan skada såväl balansen inom de demokratiska församlingarna som förtroendet för våra främsta folkvalda representanter. Riksdagsstyrelsen bör mot bakgrund av detta utreda om det i exceptionella fall ska gå att entlediga ledamöter som helt struntar i sina åtaganden.

Harmonisering av lokalt partiarbete i fullmäktigeförsamlingar

En viktig del av riksdagsledamöters arbete är kontakten med såväl invånare och beslutsfattare som näringslivet i sina respektive kommuner. Glädjande nog sitter därför flera riksdagsledamöter idag också som ledamöter av kommunfullmäktige i sina respektive kommuner. Det är ett mycket bra sätt för dessa att få en god lokal förankring för det politiska arbetet samtidigt som man på ett enklare sätt kan upprätthålla en nära kontakt med invånarna lokalt. För alla riksdagsledamöter är det dock inte helt enkelt att sitta på lokala mandat av den anledningen att kommunfullmäktigesammanträdena sker på olika dagar i veckan beroende på vilken kommun det handlar om. Resultatet blir då att de ledamöter som kommer från kommuner där sammanträdena sker på måndagar i högre utsträckning kan fortsätta sitt lokala engagemang. Andra kan det inte som följd av riksdagens schema, ett schema som syftar till att underlätta lokalt arbete på framförallt måndagar, fredagar och helger, utöver de plenifria veckorna.

Det är bara positivt om många riksdagsledamöter som möjligt även efter att ha fått en riksdagsplats sitter kvar i kommunfullmäktige på sina hemorter. En harmonisering av Sveriges samtliga kommunfullmäktigesammanträden så att de hålls på måndagar skulle innebära att fler riksdagsledamöter skulle ha möjlighet att sitta kvar i

kommunfullmäktige och således också öka chansen för dessa att vidhålla en god kontakt med såväl väljare som lokalt engagerade politiker. Det skulle dessutom innebära ett synkroniserat schema för samtliga kommuner i Sverige, vilket underlättar deras respektive planering. Regeringen bör verka för en harmonisering av lokalt parlamentariskt arbete så att kommunfullmäktigesammanträden sker på måndagar.

Stärkt representation i nämnder, utskott och styrelser

Demokratin är lyckligtvis någonting de flesta svenskar i dag ser som en självklarhet, men det betyder inte att den inte behöver försvaras eller stärkas. I Sverige har vi en representativ demokrati där flerpartisystem inom våra folkvalda församlingar tillämpas. Tanken är att sammansättningen av dessa församlingar i så stor grad som möjligt skall spegla befolkningen åsiktsmässigt (såväl i riksdagen som i primär- eller sekundärkommuner). Partierna utser sina medlemmar baserat på storlek i respektive styrelse, utskott eller nämnd. Därigenom förmodas alla fattade beslut vara förankrade hos de medborgare de berör. Det är positivt, även om det också på detta område kan bli bättre för att säkerställa att partier får representation och insyn på lika villkor baserat på folkviljan vid det senaste valet.

Ett problem kan vara att en företrädare missköter sitt jobb så pass grovt att förtroendet försvunnit från det parti vederbörande representerar. I dessa fall hindrar kommunallagen att det aktuella partiet byter ut representanten i de lokala församlingarna, och i riksdagen ser det likadant ut. Skulle det gå så långt att representanten blir politisk vilde har det helt plötsligt blivit ett allvarligt demokratiskt problem, eftersom tusentals väljare riskerar att sakna den representation som de är berättigade till genom sitt val av parti i den berörda nämnden, styrelsen eller utskottet.

På pappret fungerar nuvarande system väl. Rösterna i våra kommuner och regioner samt i riksdagen fördelas mellan de invalda partierna i enlighet med den röstandel de fått i det senaste allmänna valet. Alla åsikter får bli hörda och alla partier deltar på lika villkor i de debatter som leder fram till beslut. Verkligheten ser dessvärre ofta annorlunda ut.

Precis som röster och mandat i församlingarna fördelas representativt är det gällande regelverket utformat så att även platser i nämnder, utskott och styrelser fördelas enligt

det senaste valresultatet. Men då dessa arbetsgrupper ofta är betydligt mindre än den församling de tillhör uppstår inte sällan situationen att det inte finns plats för alla i församlingen invalda partier att delta även i arbetsgruppen, om representativiteten skall säkras. Detta får till följd att mindre partier inte kan delta på lika villkor i det politiska arbetet som större partier och i vissa beslut inte får delta alls, trots att de är invalda i församlingen.

Självklart skall valresultatet vara utslagsgivande i form av mandat- och röstfördelning i folkvalda församlingar, likaväl som i beslutande utskott. I diskussionerna som föranleder beslutsfattande är det dock rimligt att alla representerade partier får föra fram de åsikter de fått mandat av medborgarna att lyfta. Inte minst är detta viktigt då vissa beslut tas direkt av nämnder och arbetsutskott och således aldrig lyfts i den större församlingen. Dessutom är det i de olika nämnderna som de verkliga diskussionerna sker, och det är där alla fakta lyfts och klargörs, i beredningen av olika ärenden som senare skall upp till beslut i kommun- eller regionfullmäktige eller riksdag. Utan att ha en representant närvarande vid dessa diskussioner är det svårt för enskilda partigrupper att fatta väl underbyggda beslut och ta ställning i frågor.

För att säkerställa att väljarnas förtroende förvaltas på bästa sätt bör det snarast säkras i lag att alla i en folkvald församling representerade partier skall ha rätt att ha en representant närvarande med yttranderätt, men inte nödvändigtvis rösträtt, i alla församlingens olika nämnder, arbetsutskott och styrelser. Det bör även ske en ändring för att göra partitillsatta positioner efter ett val till partimandat snarare än personmandat såväl i riksdagen som i primär- och sekundärkommuner.

Revision

Politiker ställs till svars inför medierna mer eller mindre dagligen, och det råder nästintill nolltolerans gentemot politiker som missköter sig i det privata. Politiker ställs likaså till svars inför medborgarna genom våra allmänna val, då de ofta får försvara olika ageranden. Självklart ska de som aspirerar på att styra vårt land eller ha makt över andra människors liv också själva föregå med gott exempel. Det är självfallet oacceptabelt om lagstiftare med medarbetare bryter mot lagen. Att politiker granskas när det gäller hur de lever sina privatliv är också förståeligt, då de är inflytelserika

personer, och deras agerande i det privata säger en hel del om vederbörandes värderingar. Förväntningarna på folkvalda politiker bör därför vara höga. Det finns idag en omfattande granskning av förtroendevalda. Inom våra kommuner väljer politiker egna partivänner för att granska sig själva i revisionen, något som kan och bör ifrågasättas. Regeringen bör ändra detta förfarande så att de revisorer som har till syfte att granska politiker inte tillsätts av politiker.

Markus Wiechel (SD)

Alexander Christiansson (SD)